

JAARVERSLAG 2001

HEEMKUNDEVERENIGING 'DE HOOGDE DORPEN'
VESSEM WINTELRE KNEGSEL

Secretariaat:
Postels Huufke 18
5512 AV VESSEM

Jaarverslag 2001

Het jaar 2001 was weer eens een bijzonder jaar. Na 15 jaar kan onze vereniging weer beschikken over een eigen werkruimte. In 2001 kwam een zolderruimte in de Jacobushoeve vrij. Na diverse verbouwingen, aanpassingen en verhuizingen werd deze zolder veranderd in een heemzolder. De heemzolder is een onderdeel van het rijksmonument de Jacobushoeve te Vessem. Op 1 oktober stelden wij de heemzolder open voor leden en belangstellenden; de officiële opening vond plaats op 16 december 2001. De nieuwe werkruimte biedt nieuwe kansen aan de vereniging. In de toekomst gaan we die mogelijkheden verder uitbouwen.

Een ander opvallend punt in 2001 was dat onze vereniging betrokken was bij de organisatie van liefst drie fietstochten. De eerste maal dat we konden fietsen was op 21 april. In het kader van de lezingenreeks ‘Cultuurhistorie van de Kempen’ voerde de afsluitende fietstocht langs een geologisch monument, grafheuvels, kerken, grafmonumenten en 15de eeuwse torens. Op 23 juni was onze jaarlijkse fietstocht naar Moergestel (molen, kerk) en Koningshoeven (brouwerij). Onder leiding van deskundige gidsen fietsten we tenslotte op 22 september samen met het ZLTO en IVN in de omgeving van Vessem, waarbij landschap en landbouw centraal stonden onder het motto ‘Van potstal tot modern agrarisch bedrijf’.

Maar het bleef niet alleen bij fietsen in 2001. Er was ook een lezingprogramma. Ditmaal was het thema ‘ambachten en beroepen’. Er was een lezing over de geschiedenis van onze munten, over kleurstoffen, over de restauratie van de Sint Jan in ‘s-Hertogenbosch en over het ontstaan van coöperatie. Ook was er een lezing over de landbouw aan het einde van de 19de eeuw.

Onze jaarlijkse excursie voerde naar de Belgische plaatsen Ham en Leopoldsburg.

Onder leiding van de Stichting BRG organiseerden we samen met een aantal verenigingen en instellingen in de Kempen twee lezingenreeksen over ‘De cultuur-historie van de Kempen’ die een groot succes werden.

In 2001 introduceerden we ten behoeve van de bekendheid van de vereniging en ten behoeve van de financiën van de vereniging een smakelijk bier onder de naam ‘Hoogdorps Blond’. Verkoop en eigen consumptie verlopen bevredigend.

2001 betekende een nieuwe jaargang van “De Heijmraeder”, jaargang 8 alweer, met heemkundige bijdragen en berichten van diverse leden.

In 2001 werden de berichtenstromen tussen de bestuursleden volledig digitaal toen tenslotte ook het laatste bestuurslid door de knieën ging en E-mail ging gebruiken.

Gaarne wil ik een ieder bedanken die zich in 2001 voor onze vereniging heeft ingezet.

Jo van den Biggelaar, voorzitter.

Bestuur

Op 31 december 2001 was het bestuur als volgt samengesteld:

Jo van den Biggelaar, voorzitter
Mat Theunissen, secretaris
Hans Raijmakers, penningmeester
Kees Huijbers, lid
Nikit Rempkens, lid
Jan Cramer, lid

Bestuursvergaderingen

In de loop van 2001 kwam het bestuur tien maal bijeen voor een bestuursvergadering.

Huisvesting

Vanaf 1 januari 2001 konden wij beschikken over een zolderruimte op de Jacobushoeve te Vessem. Tussen 1 januari en 1 oktober werd deze ruimte verbouwd tot een geschikte werkruimte. Vanaf 1 oktober werd de heemzolder op woensdagmiddag en donderdagavond opengesteld voor leden en belangstellenden. Raadpleging van ons archief en van documentatiemateriaal was tijdens deze uren mogelijk. Bestuursvergaderingen werden in 2001 vanaf 1 januari in de nieuwe ruimte gehouden. Voor de lezingen konden we in 2001 terecht in de Jacobusschuur. Één lezing werd in het Vessemse gemeenschapshuis 'D'n Boogerd' gehouden.

Leden

Op 31 december 2001 bedroeg het aantal leden 105. Er waren 9 nieuwe aanmeldingen en 1 opzegging. Het ledenaantal bedroeg in Vessem 34, in Wintelre 19 en in Kneegsel 38. Er waren 14 'buiten'-leden en 11 personen die alleen de Heijmraeder ontvingen.

Subsidietoekenning 2001

In 2001 werd door de gemeente Eersel een budgetsubsidie toegekend van f 2500,- per jaar ten behoeve van de huisvestingskosten. Het Welzijnsfonds Eersel kende een eenmalige subsidie toe van fl 1500,- voor de inrichting van de heemzolder. De Stichting VOEKS (Vereniging van oud-employés der Koninklijke Shell) kende ons een subsidie toe van Euro 125.

Van zolder naar heemzolder

Op 1 januari 2001 kregen we de beschikking over een eigen ruimte. Deze ruimte omvatte een zolder boven het woongedeelte van de Jacobushoeve te Vessem die tot 31 december 2000 werd gebruikt als verkoopruimte voor tweedehands kleding. De stichting 'In Balans' besloot de kledingwinkel te verplaatsen naar de Jacobusschuur en de vrijgekomen zolder te verhuren aan de heemkundevereniging 'De Hooge Dorpen' voor fl 2500,- per jaar. De vrijgekomen zolder voldeed niet meteen aan de wensen van de vereniging. Er moesten een paar onderdelen worden gewijzigd om tot een werkbare situatie te komen. Plannen hiervoor werden door Hans Raijmakers en Jan Geerts gemaakt. De uitvoering van deze plannen berustte bij enkele bedrijven en bij een aantal vrijwilligers van de Jacobushoeve en van de heemkundevereniging. Mat Theunissen fungeerde als organisator en was de contactpersoon van alle betrokkenen, waar uiteraard het bestuur van de Jacobushoeve ook deel van uitmaakte. Vrijwilligers van de Jacobushoeve waren Leo van Bommel, Jos Vermeulen en Ton Licht. De laatste twee hebben zich geconcentreerd op het herstel van de 200-jaren oude trap. Van de heemkundevereniging hebben Kees Huijbers, Guido Schenning, Jannes van Aaken en Mat Theunissen een flinke inbreng in de werkzaamheden gehad. Verder was er hulp van Jo van den Biggelaar, André Maijers en Noud Janssen. Er werd een vergaderhoek gemaakt met erboven een zolder voor opslag. Rond de schoorsteen werd een platform op de vloer getimmerd zodat onze vitrines opgesteld konden worden op een vlakke vloer. Een poetsbeurt van de zolder werd uitgevoerd door Mia Geerts, Tineke Barten en Mary Jansen. Sinds 1 oktober is de heemzolder op woensdagmiddag en donderdagavond opengesteld voor leden en belangstellenden.

De officiële opening van de heemzolder

Op zondag 16 december 2001 werd de heemzolder officieel geopend in aanwezigheid van leden, en genodigden van onder meer het bestuur van Brabants Heem, de heemkundekringen uit Eersel, Bladel, Middelbeers en Oirschot, het Streekarchief Regio Eindhoven, de Stichting Veldhovens Historisch Erfgoed en van de Jacobushoeve. In de Jacobusschuur was een kleine expositie van activiteiten van de Hooge Dorpen opgezet. Hooge Dorpen-voorzitter Jo van den Biggelaar heette de bezoekers welkom. Vervolgens gaf Herman Strijbos een

beknopte schets van de geschiedenis van de Jacobushoeve. Tenslotte sprak burgemeester H.P.G.M. Houben-Sipman de aanwezigen toe en verrichtte de officiële opening van de heemzolder.

Er kwamen die middag zo'n 100 leden en bezoekers de nieuwe ruimte bekijken.

Werkgroepen

In 2001 waren 2 werkgroepen actief.

In de loop van het jaar werd een beheergroep opgericht voor het beheren van de heemzolder. Naast onderhoud van de zolder en het inventariseren van de documentatie, geeft deze groep ook uitleg aan leden en belangstellenden over heemkundige zaken in Vessem, Wintelre en Knegsel. Aan deze groep nemen per 31 december de volgende personen deel: Jannes van Aaken, Martien van Aaken, Jan Buijvoets, Jan en Mia Geerts, Gerard en Els van Houtum, Kees Huijbers, Mary Jansen, Guido Schenning, Mat Theunissen en An Valbracht.

Een werkgroep bestaande uit de leden Jan Cramer, Kees Huijbers, Martien van Aaken, Wim van Dooren, Noud Janssen en Piet van Spreeuwel organiseerden in de 'Week van het Platteland' op dinsdag 18 en zaterdag 22 september een aantal activiteiten onder de titel 'Van potstal tot modern agrarisch bedrijf'. Samenwerking was er met de plaatselijke afdelingen van de ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie) en het IVN (Instituut voor Natuur-educatie) Op 18 september vertelde Cor van der Heijden over de landbouwontwikkeling van 1850 tot 1900 in de Kempen. Op 18 september was er een huifkartocht voor kinderen van de basisschool Vessem met uitleg over landschap en landbouw en op 22 september een fietstocht in groepen onder leiding van gidsen langs dezelfde punten. Voor fietsers en deelnemers aan de huifkarrentocht was er een kaart met een uitgewerkte route, inclusief een beschrijving van de bezienswaardigheden.

'De Heijmraeder'

Onder redactie van Nikit Rempkens verscheen 'De Heijmraeder' driemaal in 2001 met bijdragen van verschillende auteurs. Nikit verzorgde ook de lay-out, de fotografie en het afdrucken. In het aanleveren van kopij had André Lieberom ook dit jaar een actieve bijdrage.

Vertegenwoordiging

Hans Raijmakers en Peter Barten vertegenwoordigden onze vereniging in de gemeentelijke monumentencommissie.

Jan Geerts en Kees Huybers hadden zitting in de Stichting De Vessemsse Molen.

Mat Theunissen is bestuurslid van de Stichting 'In Balans'. Deze stichting beheert o.m. de Jacobushoeve met heemzolder te Vessem.

Op persoonlijke titel zat Kees Huijbers in de Stichting De Vessemsse Boerderij.

Verdere bijeenkomsten voor de leden

—*Lezingen met als thema 'Ambachten en beroepen'.*

Het lezingenprogramma werd uitgezocht en voorbereid door Jan Cramer.

Op 25 januari hield de heer van der Beek, medewerker van het Nederlands Muntmuseum te Utrecht, een lezing over de gulden van Karel de Vijfde. Er waren 25 aanwezigen.

Op 15 maart gaf de heer C. Tromp, conservator van het schildersmuseum te Sassenheim, een lezing over kleurstoffen en hun historie. De 17 aanwezigen werden door de spreker actief bij het verhaal betrokken.

Op 26 april gaf de heer C. de Bont, aannemer en restauratiedeskundige, een boeiende lezing over de restauratie van de Sint Jan in 's-Hertogenbosch. Er waren 30 toehoorders.

Op 22 november gaf Prof. dr. Henk Vaarkamp uit Vessem, voormalig dierenarts en hoogleraar Diergeneeskunde te Utrecht, een lezing over 'het ontstaan van coöperatie'. Er waren 28 aanwezigen.

In verband met de gestegen uitgaven voor sprekers en koffie, werd ook dit jaar een 'koffiepot'-bijdrage van de aanwezigen gevraagd. Jan Cramer verzorgde de verkoop van HD publicaties.

—*De fietstocht.*

Op zaterdag 23 juni bezochten we per fiets Moergestel en omgeving. Om 8 uur 's ochtends werd gestart met 16 personen bij de Jacobusschuur te Vessem. Na de koffie in de Haghorst gebruikt te hebben, werd het pomphuis, gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School, bezocht. Vervolgens beklommen we in Moergestel de standaardmolen waar we uitleg kregen van de vrijwillige molenaar Victor Theeuwen. In de parochiekerk van Moergestel

verzorgde de heer Schoenmakers de uitleg over bouwstijl en heiligenbeelden. Na de Brabantse koffietafel werd de bierbrouwerij in de Abdij Koningshoeven te Tilburg bezocht. Het brouwproces, het bottelen en het proeven van het abdijbier besloot deze dag. De fietstocht werd georganiseerd door Jo van den Biggelaar en Jan Geerts.

—*De excursie.*

Op zaterdag 6 oktober bezochten we per auto Ham en Leopoldsburg in België.

De toren uit 10de eeuw van de overigens nieuwe kerk van Oostham werd het startpunt van een excursie door die plaats. We kregen deskundige uitleg van een mevrouw die lid was van de plaatselijke heemkundekring. In de kerk waren enkele in hout gesneden beelden van de meester van Ham uit de 15de eeuw. Daarnaast nog beelden van de heilige Christoffel met kind, Sint Anna ten Drieën, de Man van Smarten en Sint Sebastianus. 'Den brave burger', een soort contente mens, rookte zijn pijpje op het plein voor de kerk. De pastorie uit 1680 met tiendzolder was een fraai voorbeeld van de rijke Vlaamse bouwstijl uit die jaren. In de tuin bij een grote kei vertelde de gids het verhaal van de schurk Boortje Staak, die uiteindelijk zijn hoofd op deze kei verloor. Na de broodmaaltijd in Heppen bezochten we het voormalig militair hospitaal in Leopoldsburg dat als legermuseum is ingericht. De hele periode vanaf 1835 tot en met de 2de WO trok aan onze ogen voorbij. De 19 deelnemers konden na afloop terugzien op een boeiende excursie die door Jo van den Biggelaar was georganiseerd.

Andere activiteiten

—*De lezingenreeksen Cultuur-historie van de Kempen.*

In samenwerking met de heemkundekringen 'De Acht Zaligheden', 'Pladella Villa', 'De Mierden', heemkundewerkgroep Reusel, museum 't Oude Slot Veldhoven', het Eichamuseum Bergeijk en Streekarchief Regio Eindhoven werd onder leiding van de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening een herhaling van de lezingenreeks uit het najaar van 2000 georganiseerd. Sprekers in deze herhalingsreeks over de cultuur-historie van de Kempen waren drs Nico Arts (prehistorie), Dr Henk Hiddink (de Romeinse invloed op de Kempen), prof Dr. Arnoud-Jan Bijsterveld (kloosters), Dr Arno Verhoeven (boeren in de middeleeuwse Kempen) en drs Frank van der Made (filmbeelden). Er waren 125 deelnemers. Mat Theunissen was de 'Hooge Dorpen'-vertegenwoordiger bij de organisatie. Hij maakte ook deel uit van het werkgroepje dat de bij de lezingen horende fietstocht voorbereidde. Deze tocht, die bedreigd werd door de MKZ-crisis,

vond plaats op zaterdag 21 april. Een verslag hiervan is opgenomen in de Heijmraeder jaargang 8, nr. 2.

In het najaar van 2001 werd een nieuwe reeks lezingen georganiseerd nu onder de titel 'Dood, kastelen, revolutie en volksgerichten'. Er waren zo'n 140 inschrijvingen.

De sprekers waren: Hooge-Dorpen lid Dr. Liesbeth Theunissen over 'Zand erover; dood en begraven in de prehistorische Kempen'. Drs. Bas Aarts over 'Adellijke woningen; kastelen in en rond de Kempen'. Drs Joost Rosendaal over 'Dansen rond de Vrijheidsboom; patriotten in de Kempen'. Prof. Dr. Gerard Rooijackers over 'Het recht in eigen hand; volksgerichten in de Kempen'.

—De herdenking van de slachtoffers van de 2-de Wereldoorlog.

Ook afgelopen jaar was er op 4 mei weer een herdenking van de oorlogslachtoffers in de gemeente Eersel. Dit gebeurde in het gemeenschapshuis 'De Leenhoef' en bij de mariakapel te Knegsel. De aanwezigen, waaronder leden van de 'Hooge Dorpen' waren getuige van het optreden van fanfare Heide-Echo, de kranslegging, een stiltemoment, het hijsen van de vlag en het spelen van het Wilhelmus. Burgemeester mevrouw H.P.G.M. Houben-Sipman hield een korte toespraak.

—De braderie van Wintelre

Om meer bekendheid te geven aan onze activiteiten waren wij aanwezig op de braderie van Wintelre. Er werd met name getracht belangstellenden te interesseren voor onze boekenvoorraad.

—Monumenten en archeologie

De herbouwde en gerestaureerde Jacobusschuur, onderdeel van het rijksmonument Jacobushoeve, werd in november 2000 voltooid en is het afgelopen jaar door onze vereniging regelmatig gebruikt voor lezingen. Ook activiteiten van de Jacobushoeve vinden in dit gebouw plaats.

Er zijn informatietafels geplaatst bij de grafheuvels van het Huismeer. Dit initiatief van de Rijksdienst van Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) is door de vroegere gemeente Vessem c.a. geldelijk ondersteund.

In 2001 is de in 1993 ontdekte grafheuvel te Steensel archeologisch beschermd. Plannen voor restauratie van dit monument zijn in voorbereiding.

Een achttal urnen met bijbehorende crematieresten, in 1934 opgegraven uit een urnenveld in Knegsel, werden door de gemeente Eersel aan de vereniging in bruikleen

gegeven. Hetzelfde werd gedaan met de bodemgebruikskaart 1832 van de gemeente Vessem c.a. Beide objecten waren na de gemeentelijke herindeling op de zolder van het gemeentehuis in Eersel terechtgekomen. Tijdens de zolderopslag is breukschade bij een viertal urnen opgetreden. Er is door een reparatiedeskundige een offerte gedaan.

—Diversen.

Algemene vergaderingen van Brabants Heem werden bijgewoond door Jo van den Biggelaar. De regio5-vergaderingen werden bezocht door Jo van den Biggelaar en Mat Theunissen. SRE-vergaderingen door Jo van den Biggelaar. Jo was ook aanwezig met een stand bij de open dag van het Streekarchief in Eindhoven. We waren verder aanwezig in Oud-Turnhout bij de uitgifte van een nieuw boek van Isodoor Mertens en bij de heropening van de heemkunderuimte van Pladella Villa te Bladel. Met de buurtkringen werden boeken, uitnodigingen en heemkundetijdschriften uitgewisseld.

Het toezenden van krantenknipsels door de gemeente Eersel werd in de loop van het vorige verenigingsjaar gestaakt en gedurende het afgelopen jaar niet meer hervat.

In de loop van het jaar werd een nieuwe informatiefolder 'Wat is heemkunde?' door de vereniging uitgebracht. Jan Cramer verzorgde de tekst en Nikit Rempkens de lay-out en de foto's. Afbeeldingen van de nieuwe heemzolder werden hierin opgenomen.

Tijdens de officiële opening van de heemzolder werd door de vereniging een biersoort gepresenteerd onder de naam van Hoogdorps Blond. Doel van deze introductie is meer naamsbekendheid te krijgen van de vereniging en het genereren van inkomsten tijdens speciale gelegenheden zoals tijdens tentoonstellingen en braderieën.

In het kader van de herdenking van de slachtoffers van de 2-de Wereldoorlog, waren wij betrokken bij de voorlichting over deze wereldoorlog op de basisscholen van Vessem en Wintelre voor leerlingen van groep 8.

Op 21 september bezochten Engelse oorlogsveteranen onze regio. Jo van den Biggelaar was één van de begeleiders. Een gepland bezoek aan Wintelre kon echter door een overladen programma geen doorgang vinden.

